N.° 134

Tomo 12

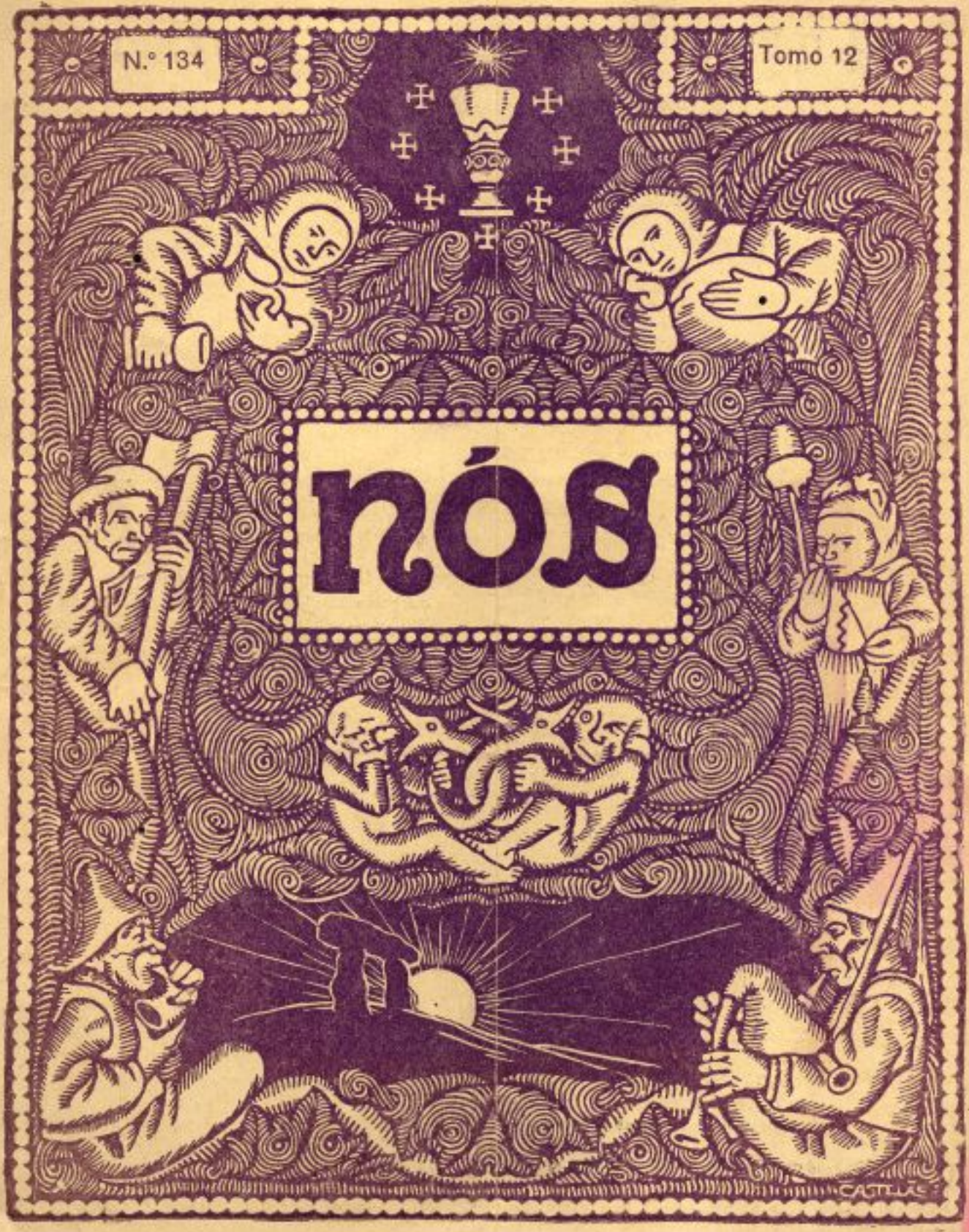

nós

NÓS

BOLETÍN MENSUAL
da
CULTURA GALEGA

Direitor Literario
Vicente Risco

Direitor Artístico
Alfonso R. Castelao

Adeministrador
ANXEL CASAL

DIREICIÓN E REDAUCIÓN:
Sto. Domingo, 47—OURENSE

ADEMINISTRACIÓN:
SANTIAGO

ABONAMENTO

Doce númaros, na Peninsua	6'00 *pesetas.*
Fora da Peninsua	8'00 »
Númaro solto	0'70 »

NOTA

Este boletín non pubricará maís orixinás qu'os que foran direitamente solicitados pol-a Direición. Tampouco se fai solidario das ideas n-eles emitidos, a non ser dos que por non iren rubrados, enténdense que son da Redaución.

Os pagos son adiantados e os gastos de xiro de conta dos suscritores

SUMARIO

PONDAL.

POEMAS DE PONDAL.

CAMOENS E PONDAL por F. BOUZA BREY

ETIMOLOXÍAS DALGÚNS NOMES XEOGRÁFICOS DE QUEIXUMES DOS PINOS por PAULINO PEDRET CASADO.

MARXINALIAS AOS «QUEIXUMES» por R. OTERO PEDRAYO.

MITTELEUROPA, por VICENTE RISCO.

OS HOMES, OS FEITOS, AS VERBAS.

IMPRENTA "NÓS"
Facturas - Estados - Libros - Revistas
e toda crás de traballos tipográficos
Trasmitanos os seus encárregos
Rúa do Vilar, 15 SANTIAGO

Vicente Risco
Abogado
Santo Domingo, 47-2.° Ourense

Nós

BOLETIN MENSUAL DA CULTURA GALEGA

Ano XVII ★ Ourense 15 de Febreiro de 1935 ★ Núm. 134

Eduardo Pondal, o vello Bardo de Bergantiños, deixou sobre a literatura galega, volta a nacer no seu tempo, un prestitigio de revelación milenaria.

Preferímolo porque a sua voz —todo poeta auténtico chega a ser unha voz impersoal como a dos profetas— ven d'un tempo que il mesmo, Eduardo Pondal Abente, nado en Ponteceso en 1835, estudante, médico, etc., etc., non podía lembrar, mais que lembraba o seu sangue, onde era vida e quentura a i-alma segreda de Galiza.

Preferímolo porque deixou falar a voz misteriosa que falaba n-il, porque recibeu as Palabras de onte, cando as verbas vestiron os primeiros asombros da raza.

Porque sabía moito mais do que coidaba saber, e porque, non sabendo do presente, soupo do senso inmorrente do pasado e do que habia vir despois de pasarmos nós.

Pondal foi o que un poeta ten que ser cando non é poeta pra si mesmo.

Foi poeta pra Galiza, perténcenos a todos, e nós somos os seus.

POEMAS DE PONDAL

A LIRA DE TIRTEO

Quen tivera ditoso
Un tan sublime acento
Que do seu fondo sono
Despertara os galegos!
Oh!, quen cumprir pudera
Tan xeneroso intento
Desenterrando a lira,
A lira de Tirteo!

Certo non lle puxera
Doces e brandos nervos,
Mas dobres lle cinguira
Unhas cordas de ferro...
Oh!, cal soara baixo
Dos meus febrentes dedos
a lira sonorosa,
A lira de Tirteo?

Oh!, como despertaran
Os mais sublimes ecos,
Ecos de libertade
Dos parias e dos servos!
Cal do seu fondo sono
Despertara os galegos
A lira estrepitosa,
A lira de Tirteo!

* * *

Indo polo camiño
da Coruña a Santiago
deixamos pola esquerda
Santa Cruz de Montaos.
Terra das longas gándaras,
dos eidos alongados:
¡oh canto a min me prace
a gándra atravesando,
ver na sua pranura
Santa Cruz de Montaos!
¡Terra das altas uces,
terra dos toxos altos,
terra das vagas brétemas,
terra do bó fidalgo,
do Señor de Mesía (1)
nos tempos xa pasados
que levara seu nome
armonioso e preclaro.
¡Oh, canto a min me prace
a gándra atravesando,
ver na sua pranura
Santa Cruz de Montaos!

1909.

1) Diego López de Montaos, Señor de Mesía.

* * *

Meniñas da Cruña
de amabre despexo,
de falas graciosas
e pasos lijeiros,
deixá de Castilla
os duros acentos:
falade, meniñas,
falade galego.

Cando é que vos ouzo,
a patria esquencendo,
falar esas duras
palabras de ferro,
non sei o que sufro,
non sei o que peno:
falade, meniñas,
falade galego.

Mais cando falades
dos patrios momentos
envoltos no voso
angélico acento,
parece que escuito
un canto do ceo:
falade, meniñas,
falade galego.

1898.

* * *

Denodados e fortes
foran nosos abóos;
e barudos e intrépidos
e de nobre tenzón:
luitaran e de escravos nos fixeran
libres e libres nosos eidos bóos.

Cando os tempos comparo
e vexo o imbele e mol
costume e os modos brandos
da branda gêrazón
nosa, con amargura
pra min decindo vou:
Certo os homes de agora non son homes
e ainda menos que mulleres son.

1908.

*
* *

Aquel pobo que imbécil e brando
non honra aos maiores,
ese pobo, en verdade, perece
e corre a vil morte;
mais aquel que en magníficos marbres
profunda os seus nomes,
ese pobo, ese pobo renace,
resurge, non morre.

As proezas dos padres ilustres
emulen os fillos
e se foren a oprobio obrigados
de injusto enemigo,
nese marbre subrime acenando,
seus grandes, seus ínclitos:
«—Lêde, digan, se lêr tales nomes
vos fóredes dignos».

Non do galo belígero as hostes,
os raudos cabalos;
non do gran Mississipi insidioso
o torpe aligátor;
non o ferro homicida, non fogo,
non duro traballo,
poderán quebrantar os robustos
galegos ousados!

1896.

CAMOENS E PONDAL

Por F. BOUZA-BREY

A investigazón das influenzas na obra pondaliana detívose en Macpherson como si dos poemas gaélicos tomase outra cousa o poeta de Bergantiños que o ar prerromántico de señardá e apartamento, o amor â vida rústica e â salvaxe natureza, certa vaguedade mitolóxica céltica con algunha antroponimia sônora de guerreiro ou bardo, e a reverencia pol-os groriosos feitos da esquecida historia da Patria en trance de morte.

Mais temos demostrado que Pondal estudou os poemas ossiánicos na traduzón francesa de Chistian de 1867 (1) no noso estudo encol da formación literaria do Poeta (2), pois esto aparez acreditado non somente pol-a presencia do exemprar único que de eles figuraba na Bibrioteca do Bardo (3), senón tamén pol-a laboura poética anterior, dos anos de xuventude, que conecemos como tal vez ninguén actualmente por circunstanzas especiaes que diremos n-outra parte; laboura en que a mostra máis representativa e popular é «A Campana de Anllóns», aparecida por vez primeira no «Album de la Caridad», en 1861, na que nada fai sospeitar aquela lectura ainda.

Agora faise preciso saber que formación literaria tiña o mozo do banquete político de Conxo de 1856, o dos días groriosos de estudante en Compostela, de 1847 a 1860, denantes de conecer a Ossián.

«Virxilio e o Tasso eran seus deuses» dinos Murguía (4); e nós sabemos, seguindo os inquéritos na bibrioteca do Poeta que Milton, o Dante, Tucidides, Plutarco, Shakespeare, Heine, Monti e Leopardi eran, case con seguranza, estudados n-esa época pol-o bardo bergantiñán. O infruxo do Tasso xa foi notado pol-a Condesa de Pardo Bazán no seu comento do libro «Queixumes dos pinos» (5) i-en verdade que foi o poeta máis garimosamente buscado por Pondal ainda na parte biográfica. Mais tarde foron Homero, Byron, Boileau, como único preceptista; os escritores portugueses con Teófilo Braga ao frente, Brizeux e moitos máis. Os estudos básicos de latín e grego que na sua nenez e xuventude fixera abríronlle as portas dos clásicos doadamentes.

¡E Camoens! Penso que o de Luis de Camoens é un dos máis acusados infruxos na obra pondaliana por intermedio de «Os Lusiadas».

Hai, dende logo, en Pondal, unha profunda tendenza espritoal de índole épica. O seu libro «Queixumes» (ainda que soltos, con vida propia os poemas que o forman) está composto soldándoo o Poeta nun todo por medio dos poemas inicial e final; e os versos rudos e fortes que escoita na noite aluarada fungar cando vai

pol-o baixo cantando o bó bergantiñán

son a epopeya da nazón galega, sometida, a reverdecer os loureiros dos antigos herois, a soerguer a língua nativa, a aproximar o seu corazón â nobre Lusitania, a xuntar nunha común e groriosa empresa os fatos de emigrados galegos das Américas..; todo está alí, en fin, e o Bardo sinte a unidade temática do canto dos «rumorosos» (6) dentro da variedade do acento de cada composizón:

os vosos agudos, arpados arumes, de un poema as ardentes estrofas parece que zumben,

dí ao derradeiro.

Ista tendenza â epopeia e ista unidade esprica en certo modo non somentes a carencia de índices no libro sinón tamén de tíduos nos poemas.

Onde tivo mellor espresión a inclinación do ánimo pondaliano foi na franca concepción do poema «Os Eoas» no inédito ata o presente (7). A ideia de escribilo é antiga, dos primeiros tempos do Pondal poeta, asegún conta Murgía (8) e asegún tamén se trasluz dos papés deixados pol-o Poeta.

Iste poema, contra do que se pensa, foi dado â imprenta pol-o mesmo autor e se conservan impresas máis de cincuenta estrofas, con unha pequena introducción espricando aos lectores o tíduo. *Eoas*, da voz grega *eos*, val tanto como *fillos do Sol ou da Aurora* como chamaban os indíxenas americanos aos descobridores; mais o poeta emprega a verba tamén conío *escrarecedores, levadores de lús*. Tamén se conserva impresa a portada de adentro co nome do poema, que, ao igoal que as indicadas estrofas, temos â vista cando elaboramos istas notas (9). Supomos que a imprensa onde se imprentaron é a mesma onde se editou a Bibrioteca galega dirixida pol-o ilustre Martínez Salazar, amigo de Pondal, e seu editor de «Queixumes», por coanto que a letra empregada nas estrofas é do mesmo tipo que a da Bibrioteca galega que aquel distinto investigador dirixíu, pro máis pequena, isto é, a da fé de erratas xustamente. O prólogo está en letriña máis miuda atal como a empregada en outras pubricacións do mesmo establecimento tipográfico.

Pondal no seu afán de refacer as emprentadas estrofas non deu toda a obra â imprenta e por iso ficou desconecida.

O poema pondaliano canta a descoberta da América chamada por él Colombia e segue a inspiración camoeniana en estructura, léxico i-elemento maravilloso, difrenciándose, non embargante, na ausenza de intervenzón cristiana ao par do mundo mitológico greco-latino.

Desconecemos o número de octavas metro en que, seguindo a tradición das grandes epopeyas renacentes europeas a partir de Boccaccio na «Teseida» (1341), está escrito o poema, por non ter visto as que se conservan na Academia Galega que deben ser as máis, senón todas.

Poseemos na nosa bibrioteca un preciadísimo volume que nos permite seguir pasada a pasada o estudo que Pondal fixo do poema portugués, por oferta cordial do noso amigo o Prof. Martínez López. Trátase da edición de «Os Lusiadas» de Lisboa de 1891, precedida da biografía do grande poeta por Inocencio Francisco da Silva anotada marginalmente pol-o noso bardo, demostrando un profundo conocimento verso a verso do célebre poema.

As anotacións consisten pol-o gêral en observacións fonéticas, retóricas, gramaticaes ou estéticas, subliñando as verbas ou frases que lle parecen de intrés poético. Eisí a estrofa primeira do Canto I tén anotado: *palabras largas y numerosas, estilo peónico, cláusulas largas* i-entre paréntesis *Dionisio de Halycarnaso*. A estrofa XIX do mesmo Canto tén por nota, xuntamente ca XX: *estilo periódico-peónico con desinencias sexquipedales (numerosas)*. A estrofa CIII, ten â veira: *topotésico;* a IX do Canto II: *Bella, ingemosa, artificio elegante, sentencioso, simlicadente;* e así centos de anotacións ao largo dos cantos, pois apenas hai estrofa sen anotar.

Mais intresantes e dignas de consignación son aquelas outras observacións feitas por Pondal que revelan os seus gostos estéticos en materia literaria e ainda a sua cultura e conocimentos centíficos, literarios, históricos ou mitológicos. Consisten en simples exclamacións, de abondo pra darnos ideia das preferencias do Bardo, difíceles de entender por veces debido â letra do anotador confusa —convén lembrarnos de que Pondal escrebía de pé sempre, sen apoyo pra o campo da escritura— tanto como â materia escriptoria, pois están con lápis de plumbagina todas as observacións que o libro contén da man de Pondal.

Os versos camoenianos:

Que não de largo mar, con leda fronte, mas no lago entraremos de Acheronte
(C. I, LI)

parécenlle un remate da octava *sublime*.

O verso

Lhe põe diante aquelle objecto raro
(C. II, XXXVII)

é pra él *vulgar*.

Todo o contido da estrofa LIV do C. III é tida por *ingeniosa*, e a XIV do VI, no verso que dí, referíndose a Lyeo na visita a Neptuno que as ninfas se maravillan

Entre no reino da agua o rei do vinho

parécelle *vulgar e pouco nobre*

A est. LXX do C. VII é *fermosa*, como é *fermosa metáfora* aquela de

Os cornos ajuntou da ebúrnea lúa.
(C. IX, XLVIII)

Cando a nimpha do C. X fala da morte de

...aquela fatal necesidade
(LIV)

fai escramar a Pondal: *¡bravo!*

Anota que Camoens repete os primeiros versos das estrofas LXI (C. I) e LXXVII (C. II) i-enfin, anota como erros de Camoens os das estrofas XXXIII e LX, do Canto II; IV do Canto V, a cuio márge pón: *esto es falso. La América estaba ya descubierta;* a da est. LXXXVI do C. VI; da II do C. IX onde anota: *Errata. No es pequeña distancia.*

Ao final escrebe: *Os Lusiadas (A Camoes). Jamque opus exegi, quod nec Iovis ira - Nec ignis, nec ferrum destruere poterint - Nec edax abolere vetustas* (10)

Para que poda ollarse mais doadamente o paralelismo entre o poema de Camoens, seguido pra modelo do de Pondal pomos ao par algunhas estrofas de un e outro, escollendo de «Os Eoas» tan sô unha das variantes e variadas versións que de cada estrofa existen, asegún a constante inquietude do Bardo.

CAMOENS

As armas, e os Baroes assinalados,
que da occidental praia Lusitana
por mares nunca de antes navegados
passaran ainda alem da Taprobana;
em perigos e guerras esforçados,
mais do que prometia a força humana;
e entre gente remota edificaram
novo reino que tanto sublimaram:

e tamben as memorias gloriosas
de aqueles Reis, que foram dilatando
a Fé, o imperio; e es terras viciosas
de Africa e de Asia andaram devastando:
e aqueles que por obras valerosas
se vao da lei da morte libertando;

PONDAL

Di, oh Musa, dos peitos esforzados
que por fé muito mais que ferro fortes,
navegaran os mares alongados
librándose da lei de escuras mortes:
como en ligeiros leños espalmados,
vagos compriran as celestes sortes;
como na longa vía, ousadamente,
emularan do Sol o curso ingente.

Dos belicosos peitos tan temidos
por quen Agar ainda está confusa;
que de fulgente ferro gornecidos,
temeran tanto os campos de Ampelusa:
e o Luco dos cornos ben cumpridos
da sofrida derrota non se escusa;

cantando espalharei por toda a parte,
se a tanto me ajudar o engenho e arte.

—

E vós, Tagides minhas, pois creado
tendes en min un novo engenho ardente
se sempre en verso humilde celebrado
foi de min vosso río alegremente:
daime agora um son alto e sublimado,
un estylo grandilocuo e corrente;
porque de vossas aguas Phebo ordene
que non tenhan inveja ás de Hipocrene.

Daime unha furia grande e sonorosa,
e non de agreste avena ou frauta ruda;
mas de tuba canora o belicosa,
que o peito accende e a côr ao gesto muda:
daime igoal canto aos feitos da famosa
gente vosa que a Marte tanto ajuda;
que se espalhe e se cante no universo,
se tao sublime preço cabe en verso.

—

As filhas do Mondego a morte escura
longo tempo chorando memoraram
e, por memoria eterna, en fonte pura
as lágrimas choradas transformaram;
o nome lhe puzeram que ainda dura,
dos amores de Ignez, que allí passaram.
Vede que fresca fonte rega as frores
que lágrimas são a agua e o nome amores!

e Orán e Argel do caso avergonzados,
ainda esconden os rostros requeimados.

—

Oh, ti, da leda e da follosa frente
a quen a antiga edá dou culto bóo;
e nunca foras, non, a moza ardente
do verde e namorado río Aqueióo;
mais habitas e soas nobremente
no esforzado ánimo tan sôo;
e sublimas ô peito generoso
con un ruido grande e sonoroso:

deixa que a nobre fantasía voe
e dame unha potente voz de ferro;
de tal modo que o esprito onde resoe
queira sair do estreito e escuro encerro
e tan erguida e nobremente soe
que esquecer faga o mísero desterro;
e do duro traballo conocido
hache un ledo repouso e doce olvidó.

—

As náiades dos dous a gente ardida
longo espacio nadando acompañaran;
mais vendo que a sua voz n era atendida
á foz amada e nota se tornaram;
e con tristes suidades da partida,
longo tempo os ousados memoraran
con mil doces lembranzas e divinas
pol-as cóncavas covas peregrinas.

Por fin podemos ainda señalar cómo certas características do acento pondaliano n-«Os Eoas» se topan no poema portugués. A *lei da morte,* a *escura morte,* a *rouca luba,* e *estirpe nobre e diña,* a *famosa gente,* a *grande e forte,* a *nobre e antiga,* as embarcacións *veloces, estreitas e compridas,* todo o que é *sonoroso,* é algo común ao léxico pondaliano e ao léxico camoeniano de ambas concepcións epopéicas.

O peso terribel do poema lusitano sobre do de Pondal gravita a cada estrofa de tal maneira que cabe perguntar sinceiramente: ¿Paga a pena imprentar «Os Eoas»? A resposta será afirmativa sô no caso de que se desexe conocer todo canto o poeta de Bergantiños compuxo na sua vida; mais entendéndose ben que a groria de Pondal non terá aumento algún con tal cousa. A corda orixinal hai que buscala na outra laboura poética do Pondal rebelde que, aparte do volume de «Queixumes», anda espallada pol-os boletins galegos e americanos do seu tempo. A corda orixinal que o envolve de eter-

na lús non está naquelas antigas octavas reás, cansas e poeirentas, alonxadas dos actuales gostos, pacientemente recortadas en onde o xenio non podía voar ceibe baixo ceos de chumbo co lastre mitolóxico da preceptiva crásica.

NOTAS

(1) Ossian barde du III siecle. Poemes gaiiques recueillis par James Mac-Pherson, Traduction revue sur la derniere edition anglaise et precedée de recherches critiques sur Ossian et les caledoniens par P. Christian. Paris, L. Hachette et cie. 1867.

(2) *F. Bouza-Brey:* «A formazón literaria de Eduardo Pondal e a necesidade de unha revisión dos seus «Queixumes» pubricado en A Nosa Terra, nos. 208, 209, 210 e 211. A Coruña, 1925.

(3) A biblioteca de Pondal foi estudada por nós formando parte da que é da Sociedade Económica de Amigos do País de Compostela, a onde pasou dempois da morte do poeta en 1917.

(4) *Murguía:* «Los Precursores», A Coruña, 1886.

(5) *Pardo Bazán:* «De mi tierra», pix. 87.

(6) Compre facer advertenza de que as abstraccións características de Pondal do xeito de «rumorosos» pra designar aos pinos, non aparecen na obra do poeta hastra dempois de saír a luz os «Queixumes». Mais tarde ten de chamar á rosa a «esplendorosa», as andurriñas, as «vagamundas» e demais.

(7) Algunhas estrofas soltas foron dadas á pubricidade en algúns números do Bol. da Academia Galega e pol-o autor de istas notas no seu mentado traballo.

(8) *Murguía.* «Eduardo Pondal e a súa obra», traballo póstumo pubricado no Bol. da Acad. gall., núm, 248 e 249, 1933.

(9) Perteceron tan curiosos papés á familia do poeta quem por mediación do ilustre Prof. membro do Seminario de Est. Galegos D. Isidro Parga Pondal os dous a iste centro.

(10) Os versos luthos que Pondal pon no fin de Os Lusiadas pertócen a Ovidio e constitúen o remate das «Metamórfosis», de iste geito:

Iamque opus exegi, quod nec Iovis ira nec ignis
nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas,
Cum volet, illa dies, quae nil nisi corporis huius
ius habet, incerti spatium mihi finiat aevi:
parte tamen meliore mei super alta perennis
astra ferar, nomenque erit indelébile nostrum.
Quaque patet domitis Romana potentia terris,
ore legar populi, perque omnia saecula fama,
si quid habent versi vatum praesagia vivum.

Cito pol-a edición de *A. Riese;* Leipzig, 1911. Tauchnitz.

Outros poetas teñen conceptos semellantes como Horacio cando canta «monumentum aere perennium».

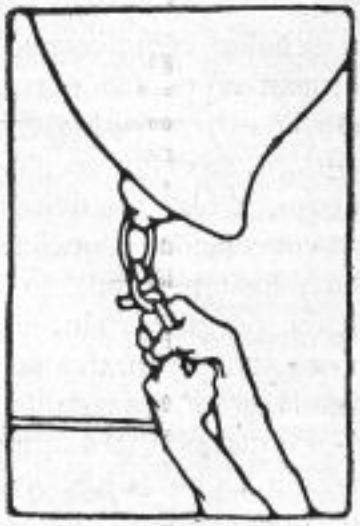

Etimoloxías dalgúns nomes xeográficos de QUEIXUMES DOS PINOS

Por Paulino Pedret Casado.

Galiza ten nos diplomas medievás unha fonte histórica abondosísima que ainda non se explotóu o debido nin cualitativa nin cuantitativamente. Moitos deles proceden de mosteiros, en que foi tan rico o noso país, até tal punto que así como nas historias dos pobos que foron estados sobráns síguese o orde dos seus xefes pra coordinar os feitos, en Galiza, cuia vida orixinal mais ten sido na actuación individual e social dos seus fillos que na sua siñificazón política, deberíamos cultivar a historia das relazóns sociás dos seus grandes mosteiros pra acadar unha interpretazón outamente fecunda e comprensiva da vida pasada do noso país. Mais non estiveron igualmente repartidos os cenobios no noso chan. Así a comarca ao Noroeste de Santiago que compón hoxe os partidos xudiciás de Carballo, Corcubión e Ordes, contóu sempre con moi poucos. Dos que chegaron a recibir a régoa de San Bieito, só é coñecido Moraime.

Certo é que a inmensa importanza de Sobrado, herdeiro en gran parte da riqueza dos Condes de Traba, deita algúns lampos lumiosos sobre algúns lugares desta rexión. Descadasí o material histórico é moi pouco. En troques esta extensa i esquencida parte da nosa Terra tivo un singular cantor, Eduardo Pondal, o poeta galego que mais ben soupo expresar a paisaxe, e cuios asuntos matizados sempre inxeniosa e orixinalmente tiveron por marco a brava terra en que naceu.

Son moitos os nomes xeográficos que veñen en «Queixumes dos Pinos», de orixe céltica, outros hai xermánicos e algúns latinos. A seguir estudiamos brevemente algúns deles.

NOMES CÉLTICOS

«ALLÓNS».—En galo «allos»=«o outro», «segundo». O sufixo nominal «on» e moi frecuente en galo. Da mesma raís son «allobroges», pobo celta existente noutro tempo na actual Saboia, «Allo», parroquia do concello de Zás, (Cruña), «Allón», lugar da parroquia de Grandal, do concello de Vilarmayor, (Cruña), «Allones», antigamente «Alona» en Franza, departamento Eure et Loire.

«ARANTÓN». — No «Corpus Inscriptionum latinarum, II 453, ven «Dutaios Arantoni filius». Da mesma raís é «Arante», parroquia do concello de Ribadeo.

«BERGANTIÑOS». — Antigamente «Brigantinos». Da raís indoxermánica «bherg»=«outo». En galo «brigantes»=«os outos», nobres ou habitantes das montanas, en címrico «bry»=«outo», en cornuallés e bretón «bre»=«coto», en alemán «Berg»=«monte».

«CAYÓN».—En galo «caio»=«muro arredor», en francés «quai»=«peirao», en castelán «cayo»=«pena no mar». Da mesma raís é o lugar de Le Chay, antigamente Caio en Franza, departamento de Pui de Dôme.

«CARANTOÑA».—En galo «Carantonus» é un nome, en antigo irlandés «care», «cara», xenitivo «carat»=amigo, en latín «carus»=«querido».

«CORCUBIÓN». — En antigo irlandés «corr=«ángulo». A segunda parte do vocablo procede cicáis de «cubi». Estrabón no li-

bro 4.º da sua Xeografía, falando das Galias, dinos: «pros de toutois Petrokoriois Nitiobriges kai Kadourkoi kai Bitouriges oi *Koubοi* kaloumenoi».

«CORME».—«Cormes», antigamente «Corma» en Franza, aldeia do departamento de Sarthe, arrondis. Mamers, cantón La Ferté Bernard.

«DOMBATE».—En antigo irlandés «duma», «dumjos»=«a cima», «o cume». En medio irlandés «duma» = «coto». En inglés «dam»=«diqué».

«DUBRA».—En galo plural de «dubrom»=«auga». Da mesma raís «Douvres», «Dover», en Inglaterra e Franza.

«DORMEÁ.—En antigo irlandés «dorus»=«porta». En cornuallés «daras». En alemán «Thür». En inglés «door». Da mesma raís «Dordoña» en Franza, «Dorchester» en Inglaterra.

«DUMBRIA».—Vid. «Dombate» e «Bergantiños».

«NEMEÑO», «NEMIÑA».—Da raís indoxermánica «nem»=«curva», ou «nem»=«tomar». En galo «nemeto», en irlandés «nemed»=«santuario». Da mesma raís é «nemos» en grego e «nemus» en latín=«prado».

«NIÑÓNS».—En Portugal «Nine», en Franza «Ninón»; no concello de Brión, (Cruña), parroquia de Luaña, hai o lugar de Niñáns.

BUÑO.—En galo «buña»=Tronco de arbre e «bola». En italiano «bugna»=«cesta de palla; en corso «buñek»=«colmeia».

En lombardo «buña», en sud francés «buño»=«bola».

CORISTANCO.—Da raís indoxermánica «kor»=«guerra», «exército». Así en grego «korianos»=«rey», «xeneral»; en gótico «harjis», en lituano «karias»=«exército», en medio irlandés «cuire»=«moitedume», en galo «tri»—«petru»—«corii»=«tres, catro exércitos». «Corison» nome de varón en Nimega, «Cleve e Bonn, «Corisson», nome de varón en Xanten.

E «Tanco» nome de varón. En Nimes, en unha inscrizón «Tito Tancio Titullo fratri T. Tancius».

NOMES LATINOS

«CAMELLE».—Xenitivo romanceado de «Camillus», que a sua vés relazóase co etrusco «Camillus»=Mercurio», ministro principal dos deuses.

«MARZOA».—Antigamente «Martiola». Ven de «Martius», que a sua vés ven de «Mars», divinidade itálica que en osco ten o nome «Mamers».

«ZAS»,—Debéu de ser denantes «Sas», como «zugar» foi «sugar» e «zoco» «soco». En castelán e en italiano «salas» «salle» respectivamente. Do latín dos textos merovinxios «sala» de orixe ao fin xermánico; no antigo outo alemán «Sal»=«casa». Así no partido de Arzúa hai «Zás do Rei», i en varias rexións de Galiza «Sas» e «Saa», como en Castela «Salas de los Infantes», etc.

NOMES XERMÁNICOS

«BALTAR».—Do gótico «Balts»=«ousado» e de «harjis»=«exército». Está en xenitivo.

«BERTOA».—Nome femenino formado sobre «Bertón», cicáis como coida Piel no fascículo 3 do tomo 2.º do «Boletín de Filoloxía». Lisboa 1933-34, e apoiado na Antroponimia de Leite de Vasconcellos, idéntico a «Beltrán». Da raís «bairhts» = «craro», «ilustre». En címrico «berth» é «nítido», «fermoso», polo cal fica a dúbeda, se ao fin a orixe é céltica.

«BRANDOMIL».—De «branths»=«espada» e «mêreis»=«ilustre», «sonado». Está en xenitivo.

«BRANTOA».—Nome femenino. Poidera vir de «branths», mais debido ao seu sufixo femenino que indica unha relativa modernidade, se é xermánico, sexa mais xusto osmar con Piel, no número do Boletín citado anteriormente, que corresponde có nome irlandés «Brandan».

«FREXILDE».—De «fritus»=«paz» e de «gild»=«imposto».

GOMARIS».—De «guma» = «varón» e «reiks»=«dominador».

RECEMEL».—En Lugo e Pontevedra «Recimil». Según Sachs en «Die germanischen Ortsnamen in Spanien und Portugal», páx. 83,

a raís foi interpretada de distintas maneiras: Meyer Lübke con Kögel pensan en «riquis» =tebra, Grienberger apela ao gótico «wrican» = «perseguir», Försteman presume unha cooperazón da raís «Wrak»=«vengar» con «reiks»=«rey», Schönfeld ocupase extensamente da raís deste nome sen chegar a unha soluzón da cuestión ainda que inclí. nase ao parecer de Kögel. A segunda parte ven de «mêreis».

«NANDE».—De «nantian»=«estreverse».

«RECECINDE».—Na primeira parte véxase «Recemel». Na segunda ven de «sints» =«camiño».

«REMESENDE».—Ven de «rimis»=«descanso» e de «sints».

«TROITOSENDE». — De «draûhts»=séquito». En antigo outo alemán «truht». En antigo nórdico «drott». En anglo sajón «dryht». O «d» inicial, fíxose «t» por asimilación ao segundo. «Sende» ven de «sints».

(Os nomes desde «Frexilde» a «Troitosende» están en xenitivo).

(BIBLIOGRAFIA)

Walde.=«Latein. etymol. Wörterbuch.» 3.ª ed.

Pokorny.—Wergleichendes indogermanisches Wörterbuch».

Holder.—»Alt-keltischer Sprachschatz».

Meillet.—«Dictionaire etymologique latín», (en colaborazón con Ernout),

Brugmann.—«Vergl. Gramatik der L.dogermanischen Sprachen».

Meyer-Lübke.—«Romanishes etymol. Wörterbuch». 3ª ed.

Sachs. — «Die germ. Ortsnamen in Sp. und P».

Menéndez Pidal.—«Orígenes del español».

Piel.—Os nomes germánicos na toponimia portuguesa».

Santiago 3 de febreiro de 1935.

MARXINALIAS AOS "QUEIXUMES"

NOMINA, NUMINA

Por R. Otero Pedrayo.

Pondal poeta de lonxarías, heróico bardo senlleiro soupo apreixar nas palabras hourizontes, horas senlleiras nos epitetos, e il, o menos literario dos poetas fixo das verbas froitos carregados de sementes prontas a estrelar en folión de sementes germinadoiras, craros cristás faiscando a lus, fíos de ventos finchando ventureiras velas, mollos de raiolas escolmando nos largasios, un Destiño. Toupa, brila, ruxe, dorme a verba pondálica, mais é meirande cando entre dous versos ou duas verbas deixa afondar no branco da páxina un silenzo pendurado encol do tempo como a estrela sobor do devalar de Camelle.

Eiquí soio lembraremos o engádego podente da toponomia dos «Queixumes».

Nomes lonxaos, pastores ou labregos. Uns chantados como o primeiro cimento, como a primeira coba no chán areloso e saudoso de humanidade. Uns levián pousar de colleitas, cruzar de camiños, pousas abranguido no máxico anel do hourizonte. Nomes de cons de rouco ululare profético, de titánico desespero esbaratando con farpas de roca a ofrenda das roseiras do solpor. Nomes de logariños aniñados no ondear griseiro dos lombos montesios. Nomes de onda, de sal nas agras, de antigo asambreas de ventos, de froumas e luas. Nomes que son apenas pr'o poeta a visión d'unha lareira dende o camiño e afondan o longo devalar das estirpes sobor do chán sagro como cantareiras escumas espranzadas.

I-os nomes frídos pol'o raio dos eleitos, i-os que gardan na pel labrega o son de ferro celta da raís, i-os amados pol'o conselio pechado n'iles como se ama aos petrucios, pol'o sorrir do seu acento mariñán como se ama a unha noiva.

I-os outros nádos dos desposoiros da primeira concenza co caos, os que agardan, com'os montes apañar o derradeiro loch da concenza.

Entr'as formas da catársis pondálica non é a mais pequena a evocación dos nomes.

Ponteceso: saudade da morte do río, paixón nova a cada luar baixo a ponte de arteilos cangados, por onde pisou, baril, a mocidade.

Sisargas: épica dos roteiros, pr'as gaivotas illa de Avallón inzada de pomas de ceus de froita do Norde degoiroso.

Niñáns: estoicismo barudo da probe terraxe servo dos brazos salgado do mar vello.

Recemel: luar barburando de neve os piñeiros verdes.

Bergantiños; vento mariñán acompasado ao ritmo dos sucos nutrizos, esenzas da terra labrega en qu'as nubens recollen vibrar de colleitas.

Ferreyro: a ermida, branca como un seixo apaña a oración das campías.

Ponte-Dona: xentileza de Misia Ponte, etiqueteira fidalguiña.

Treo, Xaviña, Valencia: falas d'homes coñecidos, honradeza dos fumes das doce, aos lonxes, no outono.

Verdes: a carballeira da farra e da cómprice suma.

Traba: lembranza d'un destiño senlleiro.

Coristanco: un folgo, un grolo de viño e queixo, co cabalo á porta, pra seguir camiño.

Bertoa: cèltigo renovo do cabrinfollo.

Brantao: són bárdido de harpa feita de cornos do luar e cordaxe de raiolas de sol.

Carballido: aquil cantar «estreliña do luceiro» na follateira tenra do abril.

Marzoa: soedade boa como o pán esgrevio.

Xallas: rañar do vento na pel de lobo dos érmos.

Arantón: cabalgadas das somas.

Gundar: a estatua armoñosa traballada en neboeira.

Laxe: a nau encorada no enxoito areal.

San Simón: badeladas na luzada chamando ao resolio dos romeiros.

Langüelle: ollar de pastor bravo avergoñado, il tan rexo e destemido, do sorrir da mociña valeca.

Croa: Prehistoria.

Nemña: as musas latinas bébedas de sal atlántica.

Muxía: roseiras no duro valado de pedra.

Vilarmide: un verdecer pr'o roldar dos elfos.

Morpeguite: a frase endiañada d'aquila moza enfariñada que cosía o pan con frouma tenra.

Touriñán: Adamastor privado de mitoloxía.

Recesinde: ecoar d'un salouco prisoeiro no roquedo, pra sempre.

Frexilde: follosidade vranceira de soma tentadoira.

Bribes: apenas un falar mariñán.

Barcala: sol nos verdes: sorpresa da Primadeira.

Cairbar: outo berro do clán.

Ougal: froulear cun N. W. orgazos peiteados.

Brumar: desceu a neboa, quentar as mans no lume dos nómadas.

Nariga: fito e adeus.

Belouside: o rego pulindo doas de croios.

Arca de Augas: roldaron as Fadas tod'a noite. Aiñda trema o orballo do seu roldar.

Morás: no fogar do poente quéntanse azas mouras de nubens.

Arca de Piose: non é bon achegarse a ela. Solo ao Bardo lle non fan mal.

Brandomil: a sonata romántica.

Eiriz: penedías, atruxos, noite de luceiros pardaes.

Rioboo: fartura do rexo comedor de porco.

Ousinde: danzalidade das mociñas rendeantes, pallas de trigal.

Dormeá: Filosofan os castañeiros, i-o cazador chouta nas mozas.

Maroñas: a fada casta, a virxen con valentía de viuda sen mais xente que a terra.

Basoutas: tecen as escumas os lenzos pr'arroupar aos nenos, pr'a empanar aos mortos.

Ures: o arco tendido do hourizonte vai ceibar a frecha d'Orión.

Nemenzo: poema étnico:

Támara: no recanto do val os fumes dreitos como pinos.

Baltar: loira, branca, verdes allos.

Armear: soar dos longos carretos do outono.

Barrañán: abrente cun mar de pé.

Mordomo: a sesta faguendo na herba sartegos de corpos.

Portomeiro: dozura da casa amiga, gasalleira.

Angeriz: a lanza germana chantada no torrón.

Osmo: sal na faciana e na man.

Monte Branco: anguria do vixía, ollos abertos, dooridos, pra sempre.

Allóns: decorrer, saudade da morte.

Barreira: nas espiñas ficou o manto esgazado.

Telia: longo canto étnico.

Muías: bronco acento, feitizo, da mociña ao desabrochar.

Rentar: a cazadora, arco de luar, frechas de vento, cans de froulas, fitando o rebaño fuxitivo das estrelas.

M I T T E L E U R O P A

(Proseguimento de Da Alemaña)

por Vicente Risco

II VIENA

Chegueime pois ao cai, e estiven vendo pasar un vapor de rodas que turraba por unha barcaza. Andiven de ponte a ponte, de Schweden Brücke a Aspern Brücke. Era esa hora fermosa do vran en qu'o sol cai d'esguello, un pouco fresca já. A millor hora pra vivir e sintirse vivir, com'en París, na Cité. Pasei co esta sensación e sen niugún pensa-

mento a Aspern Brücke, por riba da canal, demoradamente, considerando a larganza do río: Danubio azul, o río das operetas e dos valses, deixando qu'a bris me dera na face. Cheguei a Ferdinandstrasse chea de boas tendas. Do mesmo punto qu'esta, arrinca a Praterstrasse, que vai dar ao Prater, o famoso Prater de Viena, de sona universal, un dos paradisos municipás d'iste mundo. Non cheguei aló. Din volta pol-o Schweden Brücke.

TRAXE NACIONAL

Alí mesmo, na ponte, crucei c'un Señor vello, en compaña d'unha dona. Il levaba unha chaqueta curta con trabilla, azul craro, con colo de veludo e duas fías de botós de metal, as solapas abotoadas, calzón curto e bandas nas pernas, chapeu con penacho d'escobón. Pode que fora da Landsturm; pode que fora o vestido nacional.

Despois vin moitos mais. Caxeque a mitai da poboación de Viena semella que vai vestida d'ise geito.

A chaqueta é curta, d'un género a raias ou cadros de coores, con botós de metal e colo de veludo escuro. O calzón é curto de gamuza, pechado pol os lados e deixando os giollos ao len, ou tamén de forma bridge, ou golf, ou longo corrente. O chaleque é moitas veces azul ou verde escuro, ou encarnado, con moitos botós d'aceiro. O chapeu é de formas variadas: d'aba curta con copa cilindrica, feito de veludo e adornado atrás co penacho en figura d'escobilla, ou con prumas d'outro geito, ou ordinario fendido con penacho, ou pequeno tirolés case cónico, con cordón en lugar de fita e penacho.

Contrasta ledamente coa indumentaria standart dos homes modernos, e semella que consola o velo. Non parez ter importancia iste detalle do vestido, e mais pode tela. Cecais a resurreición ou adopción d'un geito de vestir difrente o propio sexa unha das cousas mais dificultosas de conseguir; cecais sexa esta unha das mais arriscadas afirmanzas da persoalidade d'un pobo, por insinificante ou infantil que pareza, e cecais pol-a sua insinificanza e aparente puerilidade. Por eso cecais, o vestido indicanos, inda sole pódenos amostrar cantas cousas ainda poden ser restauradas habendo vontade de o facer. E non me parez pequeno enseño.

A SOBERBIA PUNIDA

Anoiteceume percorrendo de novo todo aquil pequeno quartel antre Dominikaner e Rotenturm, e por fin, despois de contemprar outra vez o pazo barroco do Arzebispo, collín frente ao Domo o autubús de volta. Por 20 groschen, deixoume ond'a Elisabeth Kirche.

D'alí fun á estación precural o equipage. Era noite, e as ruas aquelas estaban escuras e mal alumeadas, tristeiras e desertas. Había uns arcos voltaicos moi febles.

Recollín os meus bultos, e viñen coiles nas mans. Pesaban de raio. Anda, anda, anda, co-a angueira material de carretar dous bultos e a satisfacción moral de non precisar de ninguén e de s'abondar un a si mesmo, que gorenta a un individualista radical e robinsónico, coma se sinte un n unha d'estas vilas —Deus mo perdoe e non mo colla en soberbia— porque ven ser unha soberbia a inversa da outra: o *non serviar* en lugar do *non serviam*. Soberbia contra do home, en lugar de ser contra Deus.

E Deus castiga sen pau e sen pedra. Cand'eu iba mais foncho co as miñas valijas pol a veira d'un jardin, unha vella apelidou por min dend'atrás: levaba d'arrastras unha camisa que fugira por unha parte mál pechada d'un saco de lona e ficara presa somentes por un puño. Tiven que pousar pra recollela. Contra sobeabia, ridículo.

E seguin andando cara a pensión, pol as ruas escurentas e silandeiras.

COMIDAS E BEBIDAS

Ao chegar, atopei con que me mudaran pra outra cámara, con grande fiestra cara un páteo de vecindade negro e escuro.

Unha mesa d'escribir diante da fiestra, sen dúbida pra millor contemprar o páteo aquil. Á dereita, a inevitábele chaise longe, cómoda e leito. Frente á fiestra, lavabo. No meio, mesa con cadeira e sillón de brazos.

Descansei botando un pito Memphis, de caixa verde.

Por fin, fun cear co-as señoras. As señoras ja eran seis. Déronnos unha sorte de budín de peixe bastante bó, con verdura cortadiña e duas cortadas de tomate crú con vinagre e limón. Cousa esta derradeira qu'eu endejamais quixera comer, anque moitas veces me pasara por dediante. Por fin probeina; a combiñación do vinagre e mais o limón, co seu prefume, fai aturar un pouco a dozura basta e a friage visgosa do tomate.

Non vos pareza mal qu'eu fale de cando en cando de comidas e bebidas. Esprito tan ergueito coma o de Huysmanns adicoulle nas suas novelas capidoos inteiros. Hay que ter en conta qu'a cencia culinaria é unha cencia nobre, merecente da atención dos grandes señores; co a caza, co-a danza e a músecа, co-a mesma poesía, forma parte da cultura cortesán de gran estilo. Eu opinei sempre que, embora escrita en castelán, unha das grandes obras da cultura galega, é *La Cocina Práctica* de Picadillo, cuio autor era, coma se sabe, un fidalgo e un intelectual, con gran abelencia literaria e gentil humorismo.

(continuará)

OS HOMES, OS FEITOS, AS VERBAS

O CENTENARIO DE PONDAL

En toda Galiza comemorouse o día 8 de febreiro a data da nacencia do grande Bardo Bergantiñán. Non temos novas de todol-os lugares, mais poremos eiquí os principais actos celebrados en honra do autor de *Queixumes dos pinos*.

Ponte Ceso

Na patria de Pondal, a chamamento da Comisión Orgaizadoza da homage, acudiron numerosas representacións da Universidade Compostelá, Seminario de Estudos Galegos, Concello de Ponte Ceso, Agrupamento Ultreya, Escolas nacionás, e outras entidades. a mais de moito púbrico, pois en varias cibdades e vilas, orgaizáronse verdadeiras pelerinages ao lugar da nacencia do poeta.

Ond'a casa petrucial d'iste, celebrouse un acto singelo e brilante, no que os nenos das escolas fixeron unha ofrenda de froles, cantou, acompañado co-a zanfona o Sr. Abade de Cesullas, e fixeron uso da palabra don Alvaro das Casas e mais o Vicereitor da Universidade Compostelá, D. Luis Iglesias.

Á mañá, tivérase unha misa pol o eterno descanso d'Eduardo Pondal.

Santiago

Ao homage aderironse a Universidade que, ademais de concurrir ao acto de Ponte Ceso, acordou sufragar co a Academia Galega a edición das obras inéditas de Pondal, e a reimpresión de *Queixumes dos pinos*, e mais o Seminario de Estudos Galegos, que consagrará á memoria do Bardo un volume dos seus *Arquivos*.

Na sociedade Recreo Compostelano, deu unha intresantísema conferencia en col de Pondal, D. Ramón Otero Pedrayo, que foi escoitado por numerosísemo púbrico.

A Cruña

A Academia Galega celebrou no Circo d'Artesanos unha sesión solene que resultou moi brilante. Os académicos D. Angel del Castillo e D. Antón Villar Ponte, leeron versos de Pondal, e unha Srta. cantou unha fermosa muiñeira, acompañada por elementos da Coral Polifónica, e por fin, pronunciou un manífeco discurso o Sr. Otero Pedrayo.

Tamén acordóu a Academia editar aixiña as obras inéditas do gran poeta.

Elementos do Circo d'Artesanos e do Secretariado de Galiza fixeron unha ofrenda de froles na campa de Pondal, no cemiterio cruñés.

No «Ateneo Coruñés», tamén se celebrou un importante acto no que pronunciou un belo discurso o mozo patriota Xenaro Ruano e dixo unhas verbas Antón Villar Ponte.

Vigo

Deu unha conferencia por radio en col do poeta, o escritor D. Julio Sigüenza.

Sada

Houbo tamén un acto conmemorativo, no que falou D. Ramón Suárez Picallo.

Ourense

Tivose unha sesión de radio na que recitou poemas de Pondal o Sr. Pérez Testa, executouse músecа galega, e pronunciou unha

conferencia o direitor de NÓS, D. Vicente Risco.

Imprensa

Adicaron números â celebración do Centenario, con intresantes traballos, os jornais seguintes:

La Voz de Galicia e *El Ideal Gallego*, da Cruña; *El Eco de Santiago*, de Compostela; *El Pueblo Gallego*, de Vigo; *Heraldo de Galicia* e *La Región*, de Ourense.

Papel de color

O poeta Álvaro Cunqueiro repartiu por toda Galiza un número extraordinario da sua pubricación *Papel de color*, adicado a Pondal.

Portugal

A revista *Seara Nova* promoveu un concerto de Cantares galegos, orgaizado pola Sra. D.ª Emma Romero Santos Fonseca de Cámara Reys, e celebrado no salón dos Bombeiros Voluntarios Lisbonenses. e adicou ao Centenario un número con colaboración galega, que reseñamos aparte.

E'unha delicadísima atención que temos qu'agradecer fondamente aos redactores de *Seara Nova*, e especialmente ao ilustre Profesor Rodrígues Lapa.

POLAS REVISTAS ADIANTE

A revista *Galicia en Madrid*, órgao de «Lar Gallego», no seu número de janeiro 1935, encomenza a pubricación d'un *Diccionario castellano-gallego*, debido a D. Vicente Llopiz Méndez, que contén: «todas las equivalencias de uso corriente en Galicia, Valle del Navia, El Bierzo y Sanabria, palabras del gallego antiguo tomadas de documentos históricos y formas castellanizadas que se emplean en el lenguaje popular».

Crar'está que a lingua de Sanabria (estudada pol o Prof. Krüger, de Hamburgo) é un dialecto que mais ben que ao galego, pertence ao leonés occidental, e ainda o berciano en conjunto, non é craro se é propiamente leonés ou galego. Se o A. ten man de sinalar en cada caso a procedenza comprobada das verbas do seu *Diccionario*, iste pode ser un istrumento inapreciábele. N-outro caso, perdería a maor parte do seu valor. Coidamos, a julgar pol-a táboa d'abreviaturas, na que figuran algunhas pra formas asturianas. bercianas e castelanizadas (por certo que falla pra as sanabresas) o A. presentaranos a procedenza dos vocábulos aportados.

***

Seara Nova, de Lisboa, adica o número 425, de 7 de Febreiro, ao Centenario de Pondal.

Encabezando un conjunto d'escritos de Castelao, Vicente Risco, Alvaro das Casas, F. Bouza Brey, A. Villar Ponte e R. Otero Pedrayo, tratando diversos asuntos en col das preocupaciós principás da renacencia galega o ilustre Prof. Rodrígues Lapa fai unha evocación de Pondal, da que, coma indicantes do seu senso, reproducimos os seguintes anacos:

«Todos os problemas que afligem a Galiza actual — e tantos e tão antigos são — pode dizer se que têm um eco e até um alvitro de solução no recheio artístico dos *Queixumes dos Pinos*. Êsses problemas podem reduzir-se a um só — o poeta adivinhou-o admirabelmente: aliar á capacidade de sentir, a pretensão inabálavel de querer; cultivar a essência primordial no que ela tem de viril, de magníficamente criador; contemplar o passado mas com o fito nas energias da vida; preferir a quietude apagada da materia a soberba intranqüilidade do espírito».

«Pondal sentíu e exprimiu com sobriedade amazíssima a grande chaga da Galiza dos nossos días: a vergonha de ser ela mesma, a falta de confiança em si, o abandonar-se a tôdas as dominações»...

«...Eduardo Pondal foi o primeiro escritor galego que sentiu essa necessidade instintiva (a aproximação a Portugal) e as correspondências afectivas que ligam os dois povos irmãos».

«...Mas o poeta de Bergantinhos vai mais longe: deseja que a Galiza intervenha ainda na conquista das liberdades portuguesas..' Tal o intuíto da poesía *A voluntade homérica*, cujo sentido político está ainda por esclarecer; julgamos ver nela uma referência aos ideais democráticos e libertadores da 1.ª República espanhola».

«...A poesía de Pondal é pois todo um programa de regeneração espiritual e uma cartilha de liberdade cidadã. Ensina aos galego portugueses uma coisa preciosa em que muito convén meditar: o perigo de certo lirismo deliquescente e fácil, isca habitual de todas as sujeições, e urgente necesidade de o contrabater, sem o aniquilar, por disciplinas mais austeras».

REFRANEIRO GALEGO, ed. por A. das C. Santiago, NÓS.

Pubrica iste refraneiro «Ultreya», c'unha intención de vulgarización e propaganda da

nosa sabencia popular. Encomenza c'unhas verbas en prosa, endereitadas aos labregos, animándoos a sentírense orgulosos da sua caste e mester, e a praiticar as virtudes da raza.

Os refrás veñen logo ordeados pol os meses do ano, sendo caxeque todos meteorológicos, agrícolas ou mariñeiros. Ao final veñen outros, tidoados consellos; de caraute moral e endemonológico.

Están moi ben escolleitos, e todos iles son da mais pura engebreza.

BOLETIN DE LA ACADEMIA GALLEGA, Cruña, 1.º Outubre 1934.

Sumario *Notas sobre la Geología Gallega: Terrenos Paleozoicos*, P. H. Sampelayo.—*Notas arqueológicas: Un torques y tres brazaletes*, Angel del Castillo.—*De Monetaria Gallega. Fundación de la fábrica de Jubia y noticia de sus principales acuñaciones, precedido de un breve recuento de otras zecas de Galicia.*—César Vaamonde Lores.—*Diario histórico del Regimiento Provincial de Monterrey contra los carlistas en Galicia (1833 1840)*, Fr. Francisco Quecedo.—*El Convento de la Anunciación de Bayona*, Fr. Aureliano Pardo.

BIBLOS, Coimbra, Maio a Agosto, 1934

Sumário.—Dra. Eva Seifert, *Novos aspectos da Filologia Românica.*—L. Saavedra Machado, *Os Ingleses em Portugal.*—Doctor Francisco Morais, *A expressão do Santo.*—Antonio Nogueira Gonçalves, *A lanterna-cornucheu da Sé velha de Coimbra.*—Gago Coutinho, *Continuação dos erros em que se apoiou o desdobramento da rota d V. da Gama em «Os Lusiadas».*—José Manuel Malheiro do Vale, *A linguagem de Mouraz.*—João Ramos, *Genealogia dos Reis de Portugal.*—A. G. da Rocha Madahil, *Documentos para o estudo da cidade de Coimbra na Idade Media.*—*Varia.*—*Bibliografia*—P.ª José dos Santos, *Métrica de Camões.*

PORTVCALE, Porto, Setembro-Dezembro 1934

Sumario: *Uma linda cantiga do século XIII*, J. J. Nunes.—*Paráfrase «Amor e Saudade»*, música, Herminio do Nacimento.—*«A Trindade» do Museu do Porto*, Roberto de Carvalha e Pedro Vitorino.—*O Libro V das «Ordenações»*, A. C. Pires de Lima.—*Notula filológica: «estranjeiro» e não «estrangeiro»; «lugar» e não «logar»* Francisco Torrinha.—*D. Fernando e Leonor Teles entrado no Porto apos o seu casamento em Leça do-Bailio*, quadro, Carlos Bouvalot.—*Um grande poeta do Brasil: Jorge de Lima*, Adolfo Casais Monteiro.—*Hipótese*, Rui Santos.—*Notas filológicas: a linguagem dos anuncios*, João da Silva Correia.—*Da minha terra: Perdões quaresmales*, A. L. de Carvalho.—*Subsidio para o estudo do traje em Portugal no 2.º quartel do séc. XIX.* Rolando Van Zeller.—*As propiedades em comum (Lindoso)*, A. C. Pires de Lima—*Varia.*—*Bibliografia.*—*Navidades.*—*Res et verba.*

LA NOSTRA TERRA. Mallorca, Gener, 1935.

Sumario: *Punt i seguit.*—*Roda, molt, roda*, Ferrán Soldevila.—*Elements de caracterització urbanística a l'Eixampla de Palma*, G. Alomar, arq'e—*Mare meva de Lluch*, A. Rosselló.—*Frontières et culture*, Francis de Miomandre.—*A la vila de Petra*, Maria-Antonia Salvá.—Defensa de la poesía, Bartomeu Forteza, trad.—*Els llibres.*—*Les arts.*=*Reculls de Fora.*—*Noticiari.*

BOLETIN DE LA SOCIEDAD CASTELLONENSE DE CVLTVRA, 1935, Cuaderno I

Sumario: *La Biblioteca, singularment la popular, en funció divulgadora de la cultura*, Rafael Riga Miñana.—*La Rambla de la Viuda*, Vicente Gimeno Michavila.—*Noves pinturas rupestres en el terme d'Ares*, Joan Porcar—*Ave*, B. Artola Tomás.—*Un nuevo libro de Sir Chandler Poso*, Leandro de Saralegui.—*Hangor*, Bernat de Rafalafena.—*Note lo piane*, Antonio Gasparetti.—*Francisco Fárrega*, F. Escoin Beleguer.—*El darrer poema*, Carles Salvador.—*Fragmentos del epistolario de Pedrell*, Vicente Ripollés. *Refranes valencianos*, Joan M. Borrás Jarque.—*Noticias.*

NOTICIAS CULTURALES DE EUROPA GENTRAL Y ORIENTAL, Noviembre Diciembre 1934

Dirige esta pubricación R. Kaltofen, que tiyo a atención de nola mandar. Trai notizas eo movemento literario, artísteco e centífeco nas naciós da Europa Central e Oriental, germánicas, slavas, letonas, etc. A Redaución está en Berlín, e ten agencias en Zurich, Belgrado, Riga, Varsovia e Praga.

O número recibido trai artigos gerás en col de literatura chekoslovaca, letona, austriaca o teatro en Berlín e Viena, cibdades e viages, escritores (O. Wirz, Th. Dacubler), pintores (H. Grundig, C. Kallwitz), reseña de libros, etc.

BROTÉRIA, Lisboa,
Janeiro 1935.

SUMARIO: R. da Silva, *O Marquês de Pombal, irreligioso ou católico?*. Mariano Pinho, *Corporativismo*. Domingos Mauricio, *Portugal na literatura inglêsa do século XV*. J. da Costa Lima, *Beleza litúrgica*. Luis Gonzaga de Azevedo, *Relações de Affonso III com o clero*. Condesa de Rilvas, *Assistencia técnica*. Armando de Mattos, *As armas dos Pears no brasonário de Portugal*. Luiz Chaves, *Etnografía Portuguesa*. Domingos Mauricio, *«Elementos de História de Portugal» de Alfredo Pimenta*. *Revista de Revistas*. *Bibliografía*. *Obras recebidas*.

O INSTITUTO, Coimbra
Vol. 87 - 4.ª serie - Vol. 16 - N.º 5

SUMARIO: *Toponimia Coimbrã*, J. Leite de Vasconcellos. *Oxford – História*. Miguel d'Almeida Pile. *Quatenios e imaginarios*, Carlos Eugenio Alvarez Pereira. *A nacionalidade portuguesa e o nome de Cristobal Colón*. Carlos Roma Machado. *Amieiro – Do antigo priorado do Crato*. Tude Martins Sousa e Francisco Vieira Rasquilha. *Una expedición catalana al norte de California*, Alfredo Gummá y Marti.

REVISTA DE CULTURA, Rio de Janeiro,
Novembro e Dezembro 1934,

SUMARIO: *Visita de quatro Cardeaes*, Dom Duarte L. e Silva. *Microcosmo*, Carlos de Laet. *O bispo de Olinda perante a história*, Antonio Manuel dos Reis. *Conto do Natal*, Dr. Agostinho de Campos. *Syntaxe brasileira*, Dr. E. Vilhena de Moraes. *Questão ortographica*, Dr. Sousa da Silveira. *Nótulas: Palabras*, Dr. Agostinho de Campos. *Bibliographia*.

AN OALED, Carhaix
1.º trimestre 1935.

SOMMAIRE: *Va beaj Sant Woazeg ha Kemperlé*, gant Loeiz Ar Floc'h. *Hekleo ens foar Vilkuel Brest*, gant Iann Ar Gall. *Hag unkouant a peus graet?*, gant an Dr. Stephan. *El er Huider*, gant Efflam Koet Skau. *Enquête sur les petites Nations: les self-Gouvernements. Un Chouan: De Sol de Grisolles*, par Lionel Radiguet. *Kuden hon Adsao-ni: lettres de Celtes Etrangers. Histoire de la langue Bretonne*, par Ives Levot-Becot. *Jornal d'un marchand de vins du 17 e siède*, par Jaffrennou. *Echos bretons. Le film «Chanson d'Amor» de Jean des Coguet. Une campagne contre la Bretagne. L'enseignemente du breton. Recours à Genève. Bibliographie*, etc.

LA NOSTRA TERRA
Mallorca, Desembre 1934

SUMARIO: *El tresor artistic. El misteri del castelle de Mont blau*, Elvir Sans. *Coblets de la bona alegria*, Joan Llongueres. *L'estat actual del problema de las ones de marea interna*, Francesc de P. Novarro. *Els Llibres. Les Arts. Reculls de fora. Noticiari*.

SUDETENDEUTSCHE ZEITSCHRIFT
FÜR VOLKSKUNDE, Prag,
1934, 5, 6 Heft.

SUMARIO: Dr. E. Schröpl, *Sudetendeutsche Blutgruppenforschung*. Leopold Schmidt, *Des Oberuferer Spielkreis*. Dr. Will-Erich Peuckert, *Nachbarlicges Gut in Schlecien*. Rudolf Hruschka, *Südwestmachrische Sagen*. Richar Sokl, *Spoti namen am Dorfe*. Dr. Richard Zimprich, *Der Gedanke an den Tod im bäuerlichen Leben*. Ott F. Babler, *Seit wann die Menschen ihre Todestunde nicht mehr voraswissen. Dr. h. c. Karl R. Fischer*. Adolf Koenig, *Das Titschker und das Kaulherrnspiel*. Richar Zeisel, *Von einem Toepfermeister, der keinen Paartopf machen Konnte* (Maerchen). *Einlauf für das Archiv. Kleine Mitteilungen*.

ULENSPIEGEL
5 Noviembre y Diciembre, Amberes.

SUMARIO: Ronald de Carvalho, *Avant-Propus*. R. de C. *Brasil*. J. Denuce, *Brésil et Belgique*. O. A. Machado de Oliveira, *Les relations commerciales belgo-brésiliensues*. Luc Durtain *Twe Goofdstuken uit «Vers la Ville Kilometre 3» Luc Durtain et le Bresil* Oswaldo Tavares. *Le Chancelier de la Paix*. F. Castillo Nájera, *Un internacionalista – Un hombre*. Mauricio von Wellisch, *Panamericariesme*. Alfonso Reyes, *Aduana lingüística*. M. V. W. *Portrait de Jack Sampaco*. Machado de Assis, *Sonelo do Natal*. Caio de Mello-Franco, *Bons propositos*. Sotero Cosmo *Beethoven*. C. de M F., *Senhora dos ollos tristes*. C. de M F. *Carta de São João del Rey. Bolivar y las Incas*. Adhemar Gehain, *Les profondeirs du «Don Quichotte»*. Armando Solano. *El pais Vasco español*. André M. Pols. *El centenario de Peter Benoit*. Raymonde Duchene, *Gente, Ciudad del Trabajo. La Politique comercial mexicoine. Libros*, etc.

Imprenta NÓS, Rúa do Vilar 15, Santiago.

Dr. Amancio Caamaño

SANATORIO QUIRÚRXICO

Pontevedra

suscríbase a :

semanario
gallego de
izquierdas

MERQUE VOSTEDE

Plumeiros RAFIUM

DE MÁIS DURA QU'OS DE PLUMA E LIMPAN MILLOR.
VÉNDENSE EN TODOL-OS ESTABRECIMENTOS DO RAMO.

ANDRÉS PERILLE --- OURENSE

Sanatorio Quirúrxico de San Lorenzo

Santiago de Galicia

Dos Profesores

D. Fernando Alsina e **D. Antonio M. de la Riva**

CIRUXANO XINECÓLOGO

FOTOGRABADO

Si quer qu-os seus fotograbados sexan o mais perfeito posibres, convenlle envialos aos
Talleres de fotograbado ESPASA-CALPE S. A.
Ríos Rosas, 24-Apartado, 547 MADRID

A sua biblioteca non será unha biblioteca galega, mentras non adequira as obras editadas por

NÓS

PUBRICACIÓNS GALEGAS E IMPRENTA
SANTIAGO